

ALEX VAN WARMERDAM – L'HISTOIRE KAPUTT DE DUIVEL IN DE DETAILS

Alex van Warmerdam overlaadt de bezoeker met de heerlijkste details in de tentoonstelling in Eye, waarvoor hij nieuwe werken creëerde – en zeer strategisch één oud werk inzet.

DOOR JOOST BROEREN-HUITENGA

Als zijn broer Alex tijdens de perspresentatie van de expositie *L'histoire kaputt* wordt geïntroduceerd als een pietje precies, sputtert producent Marc van Warmerdam nog wel even tegen. "Zo precies is 'ie niet, hoor. Aan het einde is hij precies, maar de weg daarnaartoe is dat niet. Het zou voor ons een zegen zijn, maar het is niet zo, omdat er onderweg van alles gebeurt."

Maar dat is het proces. Dat is achter de schermen, in de coulissen, aan de tekenafel. Dat is de ervaring van de producent, en de vele ambachtslieden die film-regisseur, theatermaker, schilder, et cetera Alex van Warmerdam inzet om wat hij voor ogen heeft tot leven te wekken. Maar het is niet de ervaring van het publiek. De kijker bekruipd bij een werk van Van Warmerdam

wél vaak het gevoel dat alles héél precies is. Misschien zijn het al die rechte lijnen in zijn beelden: de strakke Hollandse horizons, volstrekt horizontaal, en de uiterst verticale bomen die daar soms in staan.

Het geldt ook voor de tentoonstelling *L'histoire kaputt* in Eye Filmmuseum, waarvoor Van Warmerdam tien nieuwe werken creëerde. De expositie benadrukt vooral de andere aspecten van Van Warmerdams kunstenaarschap, naast de cinema: zijn schilderijen, zijn beeldende kunst en (meer via omwegen en in het omliggende programma bij de tentoonstelling) theater en muziek. Film is vertegenwoordigd in één nieuwe korte film, *Het zwarte ding*, en via grote schermen met fragmenten uit vijf van zijn negen speelfilms: *De noor-*

derlingen (1992), *De jurk* (1996), *Kleine Teun* (1998), *Borgman* (2013) en *Schneider vs. Bax* (2015).

Niet te zien is *Grimm*, ook niet in het omliggende zaalprogramma waarin verder alle speelfilms van Van Warmerdam draaien. Ook dat komt door die details en dat perfectionisme: Van Warmerdam werkt aan een hermontage van wat waarschijnlijk zijn minst enthousiast ontvangen film is. Ook bij de maker zelf was een ontevredenheid blijven knagen – dit najaar moet een nieuw gemonteerde versie van de film verschijnen.

Ook in de expositie zijn het telkens weer de details die de aandacht trekken. Ze bevestigen het precieze van Van Warmerdams esthetiek, en trekken tegelijkertijd de aandacht naar de chaos die eraan ten grondslag ligt. Een handjevol details uitgelicht.

DE LAMPEN, PRECIJS NIET OP HUN PLEK

Van de nieuwe werken grijpt *Het zoekgeraakte meisje* het meest expliciet terug op Van Warmerdams oorspronkelijke idee voor de tentoonstelling: een reeks

kijkdozen. In een grote cilindervormige container ligt op een laag zand een van takken gemaakte figuur, met als hoofd een boek waarin op alle bladzijden een meisjesgezicht is getekend. Het schemerige licht in de container komt van twee grote spotlights, die van buitenaf op twee dunner geschaafde stukken van de containerwand schijnen.

Wie die spotlights nauwkeuriger bekijkt, ziet dat ze gepositioneerd staan op twee stukjes tape. Maar niet precies erop. Eigenlijk eerder: precies ernaast. Dat laat de fantasie op hol slaan. Welk verschil heeft die verschuiving van een centimeter gemaakt? Was alles zorgvuldig uitgelicht, nauwkeurig bekeken, en bleek het toen alles af was toch niet te kloppen? Was het proces nog niet helemaal vervolmaakt, het eindresultaat nog niet compleet volmaakt? Of is er misschien net eerder gewoon iemand per ongeluk een beetje over die lamp gestruikeld?

HET BLOOTBLADJE BIJ HET OUD PAPIER

Het meest prominente werk van de tentoonstelling, in ieder geval qua formaat, is *Kamer*. Dat is, inderdaad, een kamer, opgebouwd uit houten decorwanden waarvan de constructie van buitenaf goed zichtbaar is. Bezoekers mogen één voor één de kamer betreden,

om rustig rond te kijken in een zeer Van Warmerdam-miaans interieur vol vintage jaren-vijftigmeubels en raadselachtige wezens die je vanuit hoekjes bespieden.

En ergens in een hoek ligt een stapel oude kranten. Deense kranten, om de een of andere reden, met bovenop de stapel een voorpagina waarop zeer prominent een decolleté staat afgebeeld. Het hoofd van de vrouw in kwestie is niet te zien – dat staat aan de verkeerde kant van de vouw. Knipooft Van Warmerdam ermee naar het vrouwelijk naakt in zijn films? Tijdens de perspresentatie van de tentoonstelling keek ook hij wel even op van het vele naakt in de fragmenten van *De jurk*, met onder meer een piepjonge Ricky Kooole, toen fris van de Kleinkunstacademie.

HET TIKKENDE HORLOGE

Natuurlijk: het los zwevende paar schoenen in het werk *Zijkanaal b* trekt veel meer de aandacht. Maar ergens daaronder, verborgen in het slibzand op de bodem van dit aquarium vol brak water, ligt een horloge. Dat is nu net het fijne aan al die details: je moet ze zelf ontdekken.

De bak water doet onherroepelijk denken aan de lijken die met in beton gegoten voeten in de plomp worden gemikt in *Borgman*, waarvan (ongetwijfeld be-

wust) fragmenten te zien zijn in dezelfde zaal waar ook *Zijkanaal b* staat. En aan de duik in de visbak van zijn restaurant die de titelfiguur in *Ober* maakt. Zo is het met veel werken in de tentoonstelling: ze variëren op beelden die we kennen uit Van Warmerdams repertoire, borduren voort op eerdere thema's, of slaan nieuwe wegen in met oude ideeën.

En dat horloge tikt intussen gewoon door. Een degelijk uurwerk, dat zelfs onder water blijft lopen. Echt ambachtswerk.

DE GAAP

Aan het eind van de reeks nieuwe werken is één oud kunstwerk van Van Warmerdam opgenomen in de tentoonstelling. Misschien wel een van de oudste – *De gaper* stamt al uit 1984, hetzelfde jaar waarin Van Warmerdam zijn eerste korte film *De stedeling* maakte en twee jaar voor zijn doorbraak *Abel*. Het videowerk toont een gapende man op een kussen, dat schijnbaar achteloos ergens in een hoek ligt. Een heerlijk stukje Van Warmerdamse zelfspot: terwijl de bezoeker vol energie de zaal wil verlaten, opgewekt door zoveel ideeën, vondsten en details, vindt Van Warmerdam zelf het eigenlijk alweer saai – hij zal weer bezig zijn met iets nieuws. Film nummer tien, op zijn minst. ■■ FK

Op de expo worden ook twee levende schilderijen vertoond: beeld voor beeld gefilmden houten doeken waarop Alex Hientallen schilderijen schildert en weer overschildert. Het steeds veranderende doek is gefilmd zonder dat er een kwast te zien is en is zo geanimeerd bezig dat het zichzelf lijkt te schilderen. Een schilderij eindigt uiteindelijk volledig wit, het andere met een voorstelling van een zilverreiger aan de waterkant. Het blijvende resultaat hangt nu naast het geprojecteerde proces

HANNAH, HONDERD WAARSINNIGE SCHILDERIEN, EN DAN KIJFT ER ALLEEN EEN LULLIGE ZILVERREIGER, OF EEN WIT DOEK: 'L'HISTOIRE KAPUT!'... NU VAT IK 'M PAS

WAT EEN REUZENBAK!

HIJ HAD ALLEEN DAT WITTE DOEK OOK MOETEN OPHANGEN; DAT IS HET PERFECTE KUNSTWERK! ZEG 'M DAT MAAR IN JE DIEPTE-INTERVIEW

HM...?!

... DANA?

JIJ MAG VANDAAG

EH...

EH...EH... EH... EH... EH... EH... EH... EH... EH... EH... EH... EH... EH...

EH IS MOOI

JA, IK WILDE DAAR EERST EEN ANSICHTKAART VAN LATEN MAKEN MAAR MIJN VROUW ZIE 'WIE NIC ER NU EEN ANSICHTKAART VAN EEN DILKE REGENWORM...?

AH...

MOOI DAT JIJ NU MAG TEKENEN...

IK BEIJF WIER TOT DE HOORD-ZIJD LIJN ER IS